

Силабус навчальної дисципліни

Психологія професіоналізму

ППП

Контактна адреса:

Консультації

Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність: 053 Психологія

Спеціалізація / освітньо-наукова програма: Психологія особистісного, соціального та організаційного розвитку

Компонент освітньо-наукової програми: вільного вибору аспіранта

Обсяг : 90 год./ 3 кред. ЄКТС

Рік навчання: II, семестр: III, IV

Викладач

Бондарчук О.І. д.психол.н., професор, зав. кафедри психології управління

e-mail tasya3@gmail.com

здійснюються за запитом здобувачів F2F або за контактною адресою

Анотація навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Психологія професіоналізму» є однією з вибірових дисциплін освітньої складової підготовки здобувачів PhD у результаті опанування якої вони розвинути здатність застосовувати експериментальний метод у психологічному дослідженні особливостей, чинників і тенденції функціонування й розвитку особистості, соціальних груп і організацій, розробляти та реалізувати проект власного експериментального дослідження відповідно до обраної теми дисертації.

Мета навчальної дисципліни: розвиток здатності саморозвиватися і самовдосконалюватися протягом життя, оцінювати рівень власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію й професійну мобільність (СК4), дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики, міжкультурної толерантності та керуватися загальнолюдськими цінностями (СК3), уміння толерувати невизначеність і доводити унікальність власного наукового пошуку в умовах інформаційного /цифрового суспільства (СК5).

Заплановані **результати навчання:**

1. Демонструвати прихильність до норм професійної етики, міжкультурної толерантності, професійних цінностей у науковій / практичній діяльності (РН8), зокрема:

- виявляти здатність діяти відповідально та свідомо у процесі професійної діяльності;
- демонструвати вміння діяти відповідно до норм професійної етики, міжкультурної толерантності, професійних цінностей у науковій / практичній діяльності.

2. Виявляти здатність до гнучкого, оперативного розв'язання професійних проблем в умовах змін, невизначеності та соціальної напруженості (РН10), зокрема:

- уміти гнучко адаптуватися та діяти новій ситуації;
- виявляти ініціативу та підприємливість, здатність працювати автономно;
- демонструвати здатність розв'язувати комплексні проблеми в діяльності науковця / науково-педагогічного працівника з урахуванням психологічних особливостей розвитку професіоналізму;

Психологія професіоналізму

- виявляти здатність до професійної мобільності, швидкого засвоєння нових технічних засобів і технологій професійної діяльності, потребу в освіті впродовж життя.

3. Працювати над власним розвитком та вдосконаленням, визначати свої професійні можливості та виявляти прагнення до підвищення професійної кваліфікації й професійної мобільності (РН9), зокрема:

- демонструвати здатність визначати складові, рівень власного професіоналізму загалом і як науково-педагогічних працівників зокрема з використанням адекватного психодіагностичного інструментарію;
- уміти розробити та реалізувати програму розвитку професіоналізму; аналізувати результати розвитку професіоналізму та здійснювати відповідні корекційно-розвивальні заходи тощо.

Структура курсу

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Усього	У тому числі		
		л	пр	срс
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
Змістовий модуль 1.				
Зміст і складові професіоналізму особистості: психологічний аспект				
Тема 1. Сучасні наукові підходи до професійного становлення й розвитку особистості фахівця-професіонала	10	2	2	6
Тема 2. Професіоналізм як результат професійного розвитку: сутність і складові.	10	2	2	6
Тема 3. Психологічні особливості розвитку професіоналізму фахівців професій типу «людина-людина».	10		2	8
Усього годин за змістовим модулем 1	30	4	6	20
Змістовий модуль 2.				
Психологічні проблеми розвитку професіоналізму фахівця				
Тема 4. Професійні кризи у процесі становлення фахівця	12	2	2	8
Тема 5. Професійні деструкції у становленні фахівця, їх попередження і подолання	18	2	4	12
Усього годин за змістовим модулем 2	30	4	6	20
Змістовий модуль 3.				
Психологічний супровід процесу становлення професіоналізму фахівців				
Тема 6. Сутність психологічного супроводу процесу розвитку професіоналізму фахівців	14	2	4	8
Тема 7. Оптимізація розвитку професіоналізму фахівців професій типу «людина-людина» у процесі психологічного супроводу	16		4	12
Усього годин за змістовим модулем 3	30	2	8	20
РАЗОМ:	90	10	20	60

Технологічна картка опанування навчальної дисципліни

№ з/п /год.	Теми та форми занять	Зміст занять і навчальних завдань	Форми контролю
Змістовий модуль 1.			
Зміст і складові професіоналізму особистості: психологічний аспект			
	Тема 1 Сучасні наукові підходи до професійного становлення й розвитку особистості фахівця-професіонала		

Психологія професіоналізму

1.1	Лекція (2 год.)	Висвітлення та обговорення питань: 1. Сутність та етапи професійного становлення 2. Стадії професіоналізації. 3. Вектори професійного становлення особистості професіонала	Спостереження за активністю здобувачів PhD при обговоренні питань
1.2	Практичне заняття (2 год.)	Аналіз сучасних наукових підходів до дослідження проблеми професіоналізму фахівців. Виокремити спільні й відмінні позиції науковців.	Спостереження за активністю здобувачів PhD при обговоренні питань
1.3	Самостійна робота (6 год.)	Теоретичне опрацювання питань: Визначити зміст критеріїв професіоналізації: професійна продуктивність, професійна ідентичність, професійна зрілість тощо та відповідні методики вивчення. Індивідуально-дослідницьке завдання: Проаналізувати рівень власної професійної зрілості як фахівця-професіонала	Усне опитування Усне опитування
Тема 2. Професіоналізм як результат професійного розвитку: сутність і складові.			
2.1	Лекція (2 год.)	Висвітлення та обговорення питань: 1. Професіоналізм як психологічний феномен. 2. Мотиваційно-ціннісний компонент професіоналізму фахівця. 3. Когнітивний компонент. 4. Операційно-технологічний компонент професіоналізму	Спостереження за активністю здобувачів PhD
2.2	Практичне заняття (2 год.)	Робота в малих групах з подальшою презентацією та обговоренням результатів. Проаналізувати критерії та показники мотиваційно-ціннісного, когнітивно-рефлексивного, операційно-діяльнісного компонентів та скласти перелік методів їх вивчення	Спостереження за активністю здобувачів PhD Усне опитування
2.3	Самостійна робота (6 год.)	Опрацювання теоретичних питань Обґрунтувати методику дослідження мотиваційно-ціннісного, когнітивно-рефлексивного та операційно-технологічного компонентів і загального рівня професіоналізму Індивідуально-дослідницьке завдання: Дослідити сформованість компонентів і загального рівня професіоналізму у себе особисто.	Усне опитування
Тема 3. Психологічні особливості розвитку професіоналізму фахівців професій типу «людина-людина»			
3.1	Практичне заняття (2 год.)	Виокремити та проаналізувати зміст етапів становлення професіоналізму психолога-вченого	Спостереження за активністю здобувачів PhD
3.2	Самостійна робота (8 год.)	Теоретичне опрацювання питань:	Усне опитування

		Визначити особливості різних етапів розвитку професіоналізму вченого-психолога. <i>Індивідуально-дослідницьке завдання:</i> Визначити власний етап розвитку професіоналізму і розкрити його позитивні сторони та ресурсні моменти.	Усне опитування
Змістовий модуль 2.			
Психологічні проблеми розвитку професіоналізму фахівця			
Тема 4. Професійні кризи у процесі становлення фахівця.			
4.1	Лекція (2 год.)	<i>Висвітлення та обговорення питань:</i> 1. Сутність і види професійних криз особистості фахівця. 2. Особливості прояву професійних криз на різних етапах професійного становлення. 3. Способи подолання професійних криз. Конструктивні та деструктивні шляхи виходу з професійної кризи	Спостереження за активністю здобувачів PhD при обговоренні питань
4.2	Практичне заняття (2 год.)	<i>Робота в малих групах з подальшим груповим обговоренням.</i> Проаналізувати можливі прояви професійних криз у діяльності психолога-вченого.	Спостереження за активністю здобувачів PhD при виконанні завдань
4.3	Самостійна робота (8 год.)	<i>Опрацювання теоретичних питань.</i> Визначити соціально-психологічні чинники професійних криз у діяльності вченого-психолога. Проаналізувати зміст кризи безробіття і її вплив на процес професійної самореалізації особистості <i>Індивідуально-дослідницьке завдання:</i> Дослідити власні стратегії подолання кризових ситуацій і стилів поведінки	Усне опитування Усне опитування
Тема 5. Професійні деструкції у становленні фахівця, їх попередження і подолання			
5.1	Лекція (2 год.)	<i>Висвітлення та обговорення питань:</i> 1. Професійні деструкції як негативні зміни у структурі діяльності та особистості фахівця. 2. Прояви професійних деструкцій. 3. Умови попередження та подолання професійних деструкцій	Спостереження за активністю здобувачів PhD при виконанні завдань Спостереження за активністю здобувачів PhD при виконанні завдань
5.2	Практичне заняття (4 год.)	<i>Робота в малих групах з подальшим груповим обговоренням.</i> Визначити сукупність методів дослідження рівнів прояву професійних деструкцій у професійному житті здобувача PhD: емоційного вигорання, перфекціонізму, трудового вигорання та прокрастинації.	Усне опитування
5.3.	Самостійна робота (12 год.)	<i>Опрацювання теоретичних питань.</i>	Усне опитування

		<p>Проаналізувати прояви професійних деструкцій: професійно зумовлені акцентуації; навчена безпорадність; професійна відчуженість і стагнація та ін.</p> <p><i>Індивідуально-дослідницьке завдання:</i> Дослідити власну схильність до емоційного вигорання, перфекціонізму, трудового програтинації.</p> <p>За виявлення таких деструкцій визначити засоби подолання або мінімізації негативних наслідків професійних деструкцій на якість професійної діяльності і самореалізацію особистості науковця.</p> <p>Скласти програму професійно-особистісного розвитку, в якій передбачити заходи, що попереджують виникнення професійних деструкцій у професійному житті.</p>	Усне опитування
	<p align="center">Змістовий модуль 3. Психологічний супровід процесу становлення професіоналізму фахівців</p>		
	<p align="center">Тема 6. Сутність психологічного супроводу процесу розвитку професіоналізму фахівців.</p>		
6.1	Практичне заняття (2 год.)	<p>Робота в малих групах з подальшим груповим обговоренням.</p> <p>Визначити особливості реалізації психологічного супроводу розвитку професіоналізму фахівців у межах організації в цілому, на рівні окремих підрозділів як малих соціальних груп, на рівні окремої особистості</p>	Спостереження за активністю здобувачів PhD при виконанні завдань Усне опитування
6.2	Самостійна робота (10 год.)	<p><i>Опрацювання теоретичних питань.</i> Проаналізувати особливості реалізації психологічного супроводу розвитку професіоналізму фахівців у межах організації в цілому, на рівні окремих підрозділів як малих соціальних груп, на рівні окремої особистості</p> <p><i>Індивідуально-дослідницьке завдання:</i> Скласти орієнтовну програму психологічного супроводу досліджуваних відповідно до мети і завдань формувального експерименту.</p>	Усне опитування Усне опитування
	<p align="center">Тема 7. Оптимізація розвитку професіоналізму фахівців професій типу «людина-людина» у процесі психологічного супроводу</p>		
7.1	Лекція (2 год.)	<p><i>Висвітлення та обговорення питань:</i> 1. Акмеологічний підхід до оптимізації розвитку професіоналізму фахівців професій типу «людина-людина» 2. Особистісно орієнтовані технології розвитку професіоналізму фахівців</p>	Спостереження за активністю здобувачів PhD при обговоренні питань

Психологія професіоналізму

7.2	Практичне (2 год.)	заняття	Робота в малих групах з подальшим груповим обговоренням. Визначити особливості оптимізації розвитку професіоналізму фахівців професій типу «людина-людина»: педагогічних/науково-педагогічних працівників, психологів, менеджерів.	Спостереження за активністю здобувачів PhD при обговоренні питань
7.3	Самостійна (14 год.)	робота	Опрацювання теоретичних питань. Соціальна відповідальність фахівця і поширення достовірної інформації Індивідуально-дослідницьке завдання: Скласти індивідуальну програму розвитку професіоналізму як ученого-психолога.	Усне опитування Усне опитування

Контроль і оцінювання результатів навчання

Загальна характеристика видів навчальної роботи здобувачів PhD та особливостей контролю за якістю їх виконання.

Аудиторні заняття передбачають активну участь здобувачів PhD в освітньому процесі: в проблемних лекціях діалогової природи та практичних заняттях, які проводяться переважно з використанням активних та інтерактивних методів і мають творчий характер. Відповідно *поточний контроль спрямований* на оцінювання участі здобувачів PhD в обговоренні проблемних ситуацій та виконання завдань, глибину і змістову наповнюваність суджень, здатність до осмислення, узагальнення та здобуття нового знання в обраній спеціальності.

Самостійна робота здобувачів PhD є основним засобом опанування змісту навчальної дисципліни у вільний від обов'язкових занять час, її зміст визначається робочою навчальною програмою та завданнями до теми.

У межах самостійної роботи виконуються *індивідуально-дослідницькі завдання*, що спрямовані на формування і розвиток професійної рефлексії і практичних умінь у контексті аналізу актуального рівня і визначення можливостей розвитку власного професіоналізму як наукового/науково-педагогічного працівника.

Окремі *звіти про самостійну роботу* не надаються. Результати опанування відповідного матеріалу перевіряються під час поточного (спостереження за активністю здобувачів PhD, усне опитування) та підсумкового контролю знань (залік).

Під час опанування навчальної дисципліни передбачено можливість консультативної допомоги з боку викладача за потреби і запитом з боку здобувачів PhD (F2F або в режимі онлайн чи офлайн).

Підсумковий контроль – залік, в якому передбачено відповідь на питання, пов'язані із здатністю здобувача PhD до самопізнання і професійно-особистісного розвитку.

Принципи, критерії, процедура та шкала оцінювання

Основними *принципами* оцінювання результатів опанування навчальної дисципліни є такі принципи:

- об'єктивності (оцінка має відповідати істинній якості та кількості засвоєних знань, компетентностей і результатів навчання);
- прозорості (максимальній ясності та відкритості процедури, критеріїв і шкал оцінювання результатів навчання);
- систематичності (перевірка якості опанування навчальної дисципліни здійснюється систематично, за кожною темою і модулем, а також відвідуванням занять, ступенем активності

Психологія професіоналізму

під час навчання і вчасним виконанням навчальних завдань);

- дієвості (корекція та вдосконалення, за потреби, компетентностей і результатів навчання відповідно до вимог освітньо-наукової програми);

- індивідуального підходу (об'єктивна і справедлива оцінка відповідно до зусиль, затрачених здобувачем PhD, дотриманням ним вимог академічної доброчесності та реальних результатів навчання);

- педагогічного оптимізму (зорієнтованість оцінювання на пошук особистісних ресурсів здобувача PhD у контексті успішного опанування навчальної дисципліни, стимулювання нових досягнень у навчальній роботі) тощо.

Основними *критеріями*, що характеризують рівень компетентності здобувача PhD при оцінюванні результатів поточного та підсумкового контролів з навчальної дисципліни «Психологія професіоналізму», є:

- повнота і вчасність виконання всіх видів навчальної роботи, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни;

- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах;

- вміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку;

- характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);

- вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання індивідуально-дослідницьких завдань;

Оцінювання результатів усіх форм контролю передбачено у 100-бальній шкалі

Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на практичних заняттях, результати самостійної роботи, індивідуально-дослідницьких завдань здобувачів PhD) проводиться у % від кількості балів, виділених на завдання, із заокругленням до цілого числа за критеріями:

0% – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру;

60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (форматування, висновки тощо);

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Позитивні оцінки виставляються лише тим здобувачам PhD, які виконали всі види навчальної роботи, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни і набрали за результатами поточного та підсумкового контролів не менше 60 балів.

Остаточна оцінка за результати опанування навчальної дисципліни розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Опитування під час занять – усно	30
Модулі 1-3 – спостереження за активністю здобувачів під час обговорення питань.	30
Залік (теми 1-7) – теоретичні питання, презентація одного із аспектів активності здобувача PhD щодо розвитку професіоналізму	40

Шкали оцінювання (100-бальна та національна)

90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	

64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним курсом

Політика навчальної дисципліни

Політика щодо академічної доброчесності

Викладання навчальної дисципліни ґрунтується на засадах *академічної доброчесності* – сукупності етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Порушеннями академічної доброчесності вважаються: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання.

Щодо академічної доброчесності здобувачів PhD йдеться про самостійне виконання навчальних завдань; обов'язкове посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей від інших осіб; надання достовірної інформації про результати власної наукової діяльності. Списування під час виконання навчальних завдань та заліку заборонені (в т.ч., із використанням мобільних девайсів).

За порушення академічної доброчесності здобувачі PhD можуть бути притягнені до такої *академічної відповідальності*: повторне проходження оцінювання; повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування із закладу освіти, позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання тощо.

Політика щодо відвідування занять

Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із викладачем навчальної дисципліни.

Політика щодо термінів виконання завдань і перескладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-20 балів). Перескладання екзамену відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (зокрема, лікарняний лист).

Політика щодо правил поведінки на заняттях

Здобувачі PhD беруть активну участь у всіх заняттях: обговорюють проблемні ситуації, запропоновані викладачем на лекціях, у режимі діалогу /полілогу; активно включаються і за потреби ініціюють спільну (групову роботу) під час практичних занять; виконують всі навчальні завдання вчасно, відповідно до робочої навчальної програми.

Спілкування учасників освітнього процесу (викладач, здобувачі PhD) відбувається на засадах партнерських стосунків, взаємопідтримки, взаємодопомоги, толерантності та поваги до особистості кожного, спрямованості на здобуття істинного наукового знання.

Рекомендована література

11.1. Базова література:

1. Дружилов С.А. Психологія професіоналізму. 2-е изд., испр., доп. – Харьков: Изд-во «Гуманитарный Центр», 2017. – 360 с.
2. Кокун О.М. Психологія професійного становлення сучасного фахівця: монографія. – К.: ДП "Інформ.-аналіт. агенство", 2012. – 200 с.
3. Рибалка В.В. Психологія праці особистості: Навч.-метод. посіб. – К.-Кременчук: ПП Щербатих, 2006. – 76 с
4. Тополов Є.В. Професійна агресивність особистості: Монографія. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. – 400 с.

11.2. Додаткова література:

5. Акмеологія з основами психології кар'єри: навч.-метод. посібн. / О. М. Гавалешко (уклад.). – Чернівці: Рута, 2004. – 84 с.

Психологія професіоналізму

6. Балл Г. О. Методологічні засади гуманізації (особистісної орієнтації) професійної діяльності та підготовки до неї / Г. О. Балл // Психологія праці та професійної підготовки особистості : навч. посібник / за ред. П. С. Перепелиці, В. В. Рибалки. – Хмельницький : ТУП, 2001. – С. 5–25
7. Бараннік В. А. Особливості психологічного супроводження молоді на стадії вибору професії / В. А. Бараннік, В. М. Марченко // Вісник Київського міжнародного університету. Сер. Психологічні науки. – 2005. – Вип. 7. – С. 70-75.
8. Білоус Р. М. Психологічна структура та ознаки професійного наміру особистості / Р. М. Білоус // Практична психологія та соціальна робота. – 2011. – № 4. – С. 70-75.
9. Бодалёв А. А. Вершина в развитии взрослого человека: характеристики и условия достижения / А. А. Бодалёв. – М. : Флинта: Наука, 1998. – 168 с.
10. Бодров В. А. Современные исследования фундаментальных и прикладных проблем психологии профессиональной деятельности. Ч. I / В. А. Бодров // Психологический журнал. – 2008. – № 5. – С. 83-90.
11. Вірна Ж. Професійний прогноз: методологія та практика / Ж. Вірна, К. Шкарлатюк // Психологія і суспільство. – 2011. – № 1. – С. 122-137.
12. Деркач А. А. Акмеологические основы развития профессионала / А. А. Деркач. – М.: Изд-во Моск. психол.-соц. ин-та. – Воронеж: НПО МОДЭК, 2004. – 752 с.
13. Дещенко О. Аналіз типів профорієнтаційних консультацій / О. Дещенко // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Педагогіка. – 2004. – № 6. – С. 87-92.
14. Ермолаева Е. П. Психология социальной реализации профессионала: монография / Е. П. Ермолаева. – М. : Институт психологии РАН, 2008. – 353 с..
15. Зеер Э. Ф. Психология профессий: учеб. пособ. для студ. вузов / . – М. : Академический проект; Фонд «Мир», 2005. – 336 с.
16. Зеер Э. Ф. Психология профессионального развития: учебн. пособ. – 2-е изд. – М.: Академия, 2007. – 240 с
17. Карамушка Л. М., Бондарчук О. І., Грубі Т. В. Методики дослідження перфекціонізму, трудоголізму та прокрастинації особистості: метод. посіб. / Л. М. Карамушка, О. І. Бондарчук, Т. В. Грубі. – Кам'янець-Подільський : ПП «Аксіома», 2019. – 80 с.
18. Климов Е. А. Психология профессионального самоопределения: учеб. пособ. для студ. высш. пед. учеб. заведений. — М.: Академия, 2004. — 304 с.
19. Кобець . В. Психологічні особливості формування професійної надійності та професіоналізму суб'єктів підприємницької діяльності / . В.Кобець // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія "Психологія. – № 66 (2019). DOI: <https://doi.org/10.26565/2225-7756-2019-66-12>
20. Комплекс психодіагностичних методик дослідження професіоналізму педагогічних працівників / О. І. Бондарчук, Т. М. Гавлітіна, Л. М. Смольська, В. М. Вронська. – Київ-Рівне, 2017. – 24 с. <https://lib.iitta.gov.ua/717813/>
21. Кравців О. Особливості формування професійної рефлексії / О. Кравців // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2008. – № 1. – С. 116-126.
22. Леонова А. Б. Профессиональный стресс в процессе организационных изменений / А. Б. Леонова, И. А. Мотовилина // Психологический журнал. – 2006. – № 2. – С. 79-92
23. Маркова А. К. Психология профессионализма / А. К. Маркова. – М. : Знание, 1996. – 308 с
24. Онуфрієва Л. А. До проблеми становлення професіоналізму та саморозвитку особистості майбутніх фахівців соціономічних професій / Л. А. Онуфрієва// Проблеми сучасної психології: зб. наук. пр.. К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. – 2012. – Вип. 16. – С.721-735.
25. Психология профессионализма: учеб. пособ. к спецкурсу / Т. В. Зобнина. – Шуя : ФГБОУ ВПО «ШГПУ», 2004. – 71 с.

Психологія професіоналізму

26. Радзімовська О. Психологічні чинники розвитку професійної ідентичності майбутніх фахівців / О. Радзімовська // Соціальна психологія. – 2012. – № 3. – С. 3-11
27. Сыманюк Э. Э. Психологические барьеры профессионального развития личности. Практико-ориентированная монография / Э. Э. Сыманюк – М. : Моск. психол.-соц.ин-т, 2005. – 252 с.
28. Танасійчук О. М. Концептуальний аналіз проблеми професійного становлення / О. М. Танасійчук // Young Scientist. – 2018. – № 11 (63). – С. 645-650.
29. Теоретичні основи і технологія професійного розвитку науково-педагогічних працівників університетів в умовах інтеграції вищої освіти і науки : препринт (аналітичні матеріали); у 2-х ч. /О. Бульвінська, Н. Дівінська, Н. Дяченко та ін.; за ред. О. Ярошенко. – К. : Інститут вищої освіти НАПН України, 2017. – Ч. 1. – 131с.
30. Чайкіна Н. О. Методичні засади співвідношення Я-базового і Я-ситуаційного у структурі професійної адаптації / Н. О. Чайкіна // Практична психологія та соціальна робота. – 2012. – № 6. – С. 14-20.
31. Чемодурова Ю. М. Психологічні умови подолання професійних деформацій практичних психологів у системі післядипломної освіти: автореф. дис....наук. ст.. канд психол. н.; спец.: 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія / Ю. М. Чемодурова, НПУ імені М. П. Драгоманова. – Київ, 2018 – 21 с.
32. Шнейдер Л. Б. Профессиональная идентичность: монография / Л. Б. Шнейдер. – М.: Мос. Ун-т, 2001. – 272 с.
33. Elman N. S., Illfelder-Kaye J., Robiner W. N. Professional Development: Training for Professionalism as a Foundation for Competent Practice in Psychology Professional Psychology / Nancy S. Elman Joyce Illfelder-Kaye William N. Robiner // Research and Practice. – 2005. – Vol. 36, No. 4. – P. 367–375.
34. Johnson W. B., Kaslow N. The Oxford Handbook of Education and Training in Professional Psychology / W. B. Johnson, N. Kaslow. – Oxford University Press, 2014. – 608 p. https://books.google.com/books?id=3hHNAgAAQBAJ&dq=psychology+of+professionalism&hl=uk&source=gbs_navlinks_s
35. Danchev D. W. Counselling psychologists' perspectives on professionalism: A thesis submit.... Degree of Doctor of Psychology / Delia Winifred Danchev. – City University, London Department of Psychology, 2005 – 255 p.

12. Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua>
2. Електронна бібліотека НПП України <http://lib.iitta.gov.ua>
3. Веб-сторінка аспірантури і докторантури УМО: <http://umo.edu.ua/postgraduate-postdoctoral>
4. Веб-сторінка кафедри психології управління: <http://umo.edu.ua/institutes/cippo/struktura/kafedra-psikhologhiji>
5. Professional Development Resources. APA Services. <https://www.apaservices.org/practice/ce/>

6. Офіційні сайти періодичної літератури:

Назва журналу	Офіційний сайт
Актуальні проблеми психології	http://appspsychology.org.ua/index.php/ua/dlia-avtoriv
Вісник післядипломної освіти серія «Соціальні та поведінкові науки»	http://umo.edu.ua/serija-socialjni-ta-povedinkovi-nauki
Актуальні питання су-	http://library.sspu.sumy.ua/wp-

Психологія професіоналізму

часної психології	content/uploads/2018/04/Aktualny_pitannya_suc.psihologii_1_2015.pdf
Professional Psychology: Research and Practice	https://www.apa.org/pubs/journals/pro/
International Journal of Science and Research (IJSR)	https://www.ijsr.net/index.php
American Psychologist	https://www.apa.org/pubs/journals/amp/
Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти: наук. електрон. видання.	http://pptma.dn.ua/index.php/uk/pro-zhurnal

7. Офіційні сайти державних та міжнародних установ:

Назва	Офіційний сайт
Верховна Рада України	www.portal.rada.gov.ua
Кабінет Міністрів України	www.kmu.gov.ua
Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України	http://psychology-naes-ua.institute/
Інститут соціальної і політичної психології НАПН України	http://naps.gov.ua/ua/structure/institutions/polit_psychology/
Центр перспективних соціальних досліджень	www.cpsr.org.ua

8. Соціальні мережі для співпраці вчених усіх наукових дисциплін:

- Academia.edu: <https://www.academia.edu/>
- ResearchGate: <https://www.researchgate.net/>
- Соціальні мережі науковців (Scientific Social Community): <https://www.science-community.org/uk>
- Українські науковці в світі (Ukrainian Scientists Worldwide): <https://www.science-community.org/uk>